Анатолій А. Чинчик¹, Юрій Б. Федунь², Галина С. Іванишина³

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проаналізовано діючу схему нагляду за податковою політикою. Наведено структуру заходів моніторингу процесу оподаткування. Окреслено напрямки розв'язання нагальних проблем державної фінансової політики загалом та податкового моніторингу зокрема, лише при комплексному вирішенні яких будуть досягнуті ефективні результати економічної політики України.

Ключові слова: фінансова політика, податкова система, податковий контроль, моніторинг, податкова політика, податкове регулювання.

Лит. 15.

DOI: 10.32752/1993-6788-2021-1-238-118-126

Анатолій А. Чинчик, Юрій Б. Федунь, Галина С. Іванишина

ОСОБЕННОСТИ НАЛОГОВОГО КОНТРОЛЯ В СИСТЕМЕ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Проанализирована действующая схема надзора за налоговой политикой. Приведена структура мер мониторинга процесса налогообложения. Обозначены направления решения неотложных проблем государственной фискальной политики в целом и налогового мониторинга в частности, только при комплексном решении которых будут достигнуты эффективные результаты экономической политики Украины.

Ключевые слова: фискальная политика, налоговая система, налоговый контроль, мониторинг, налоговая политика, налоговое регулирование.

Anatolii A. Chynchyk, Yuriy B. Fedun, Galyna S. Ivanyshyna

FEATURES OF TAX CONTROL IN THE SYSTEM OF NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

The current scheme of tax policy supervision is analyzed. The structure of measures for monitoring the taxation process is presented. The directions of solving urgent problems of the state fiscal policy in general and tax monitoring in particular are outlined, only at the complex decision of which effective results of economic policy of Ukraine will be reached.

Keywords: fiscal policy, tax system, tax control, monitoring, tax policy, tax regulation.

Peer-reviewed, approved and placed: 12.04.2021.

Постановка проблеми. Податкова політика є невід'ємною частиною процесу регулювання національної економіки. Особлива її роль у часи форс-мажорних обставин, зокрема в часи кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Можна погодитися із думкою тих вчених, хто висловлює припущення, що в кризовій постпандемічній економіці «уряди завжди мають можливість покращити нейтралітет, пропорційність, практичну адміністративність і безпеку оподаткування, щоб краще його використовувати для своїх громадян» [1, с. 95]. Більше того, передбачаються і суттєві зміни в оподаткуванні. Тобто,

¹ Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture. Kyiv. Ukraine.

² Lviv National University named after Ivan Franko. Lviv. Ukraine.

³ National Academy of Management. Kyiv. Ukraine.

кінець карантину стане початком нової реальності і для людей, і для бізнесу. Зокрема, побутує думка, що «вихід з кризи призведе до жорсткішої податкової політики в більшості країн. Буде посилена прогресивна складова системи оподаткування, будуть запроваджені мінімальний податок на прибуток та спеціальні податки на кшталт цифрового податку або податку на багатство» [2].

У такій економічній реальності важливу роль відіграє контроль за процесом оподаткування та моніторинг як нова його форма щодо формування та реалізації податкової політики.

Натомість недостатність висвітлення проблем та напрямків оптимізації податкового контролю, обґрунтування ролі та місця даного процесу у забезпеченні ефективного оподаткування призводить до актуалізації визначення особливостей, значення та характеристики його складових в організаційно-управлінському забезпеченні податкової політики та розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання контролінгу та його форми — моніторингу в податковій сфері у методологічному плані доволі складне, що підтверджується відповідною дискусією у науковій літературі.

В економічній науці є чимало праць, присвяченим теоретичним та емпіричним дослідженням інструментів податкового контролю, а також взаємодії учасників податкових відносин. Зокрема, в Україні дана проблематика підіймалася у працях: Гуцула І. [3], Лекаря С. [4], Пухальського В. [5], Шемаєвої Л., Жаліло Я. [7] та інших науковців.

Разом з тим, недостатньо опрацьованими в наведених наукових працях є систематизація проблем та напрямків оптимізації контролю, обґрунтування ролі та місця даного процесу у забезпеченні ефективного оподаткування.

Мета дослідження визначення особливостей та значення, а також характеристика складових процесу контролю в організаційно-управлінському забезпеченні податкової політики.

Основні результати дослідження. Ми притримуємося думки тих вчених, які вважають, що держава може належно виконувати свої функції, забезпечувати функціонування економіки, лише маючи у своєму розпорядженні визначену суму фінансових ресурсів. Значну частину з них повинні надати зацікавлені у виконанні функцій держави сторони — фізичні та юридичні особи. Для цього і існує система податків, тобто обов'язкових платежів [7, с. 101] .

У період стрімкого розвитку економіки та впровадження інноваційних технологій у кожній державі потрібно гарантувати стабільність фінансової системи, яка досягається шляхом регулювання фінансових відносин уповноважених суб'єктів і нагляду за ними [8, с. 12].

Виходячи з цього, важливим постає питання податкового контролю та моніторингу. Слід зазначити, що мінлива та нестабільна політична та податкова ситуація у нашій країні можуть суттєво підірвати основу національної економіки, призвести до неможливості вирішення її основних завдань, у тому числі забезпечення фінансовими ресурсами усіх без винятку категорій її суб'єктів. Тому необхідно постійно контролювати стан та якість фіскальних процесів та реагувати на зміни в їх динаміці з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень та збереження економічної та соціальної

рівноваги. Це досягається шляхом ефективного моніторингу заходів податкової політики.

Створення надійної економічної системи як основи успішного функціонування кожної країни та її громадян, ефективна гнучка податкова політика, своєчасне та повне поповнення коштів на всіх рівнях бюджетної системи неможливі без налагодженого та ефективного механізму податкового моніторингу, як нової форми податкового контролю. Під податковим контролем, відповідно до Податкового кодексу України, розуміють систему заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [9].

Суспільно-небезпечним не тільки в Україні, але у світі є таке явище, як ухилення від оподаткування та сплати податків, яке веде до зменшення доходів бюджетів усіх рівнів, суперечить інтересам як держави в цілому, так і сумлінних платників податків, і в кінцевому результаті веде до порушення одного із фундаментальних принципів оподаткування – принцип загальної обов'язковості сплати.

Однією з причин недоотримання бюджетних коштів є зниження ефективності податкового контролю та ризиків.

При діагностуванні та прогнозуванні потенційних ризиків погіршення ефективності податкових регуляторних заходів необхідно ретельно проаналізувати вплив заходів соціально-економічної та податкової політики, прогнозувати можливі негативні наслідки та надати рекомендації щодо їх запобігання.

В загальному, податкова система вважається ефективною, якщо держава отримує достатній обсяг податкових платежів до бюджету та створює максимальні умови для досягнення цілей і задач соціально-економічного розвитку країни при мінімальних витратах на податкове адміністрування [10 с. 133].

В сучасних умовах господарювання, коли явно виражена складна політико-економічна ситуація (війна, коронавірус, тіньова економіка, бюджетний дефіцит) в Україні особливого значення набуває забезпечення стабільності податкових надходжень у держбюджет, які можуть бути досягнуті шляхом проведення ефективного та результативного податкового контролю. При цьому слід зауважити, що «податковий контроль здійснюється не тільки з метою виявлення порушень податкового законодавства, але і упередження їх виникнення» [5].

На сьогодні, податковий контроль в Україні здійснюють підрозділи податкового аудиту, які у 2020 р. отримали свої повноваження у зв'язку з реорганізацією ДПС України [5].

Натомість, моніторинг податкової політики здійснюється розрізненими організаціями – державними установами, науково-дослідними, приватними експертними центрами та організаціями, демонструє досить суперечливі

неоднозначні результати, тому потребує сутєвого вдосконалення. Насамперед, це пов'язано з необхідністю ефективно проводити експертний аналіз з метою макроекономічного регулювання процесів, пов'язаних зі сферою оподаткування, що надзвичайно важливо для забезпечення злагодженої взаємодії органів державної влади в питаннях проведення соціально-економічних перетворень в Україні в кризових умовах [11].

Складний механізм податкового контролю, його недосконалість призводить до постійного внесення змін у процес його здійснення. На сьогодні у світовій податковій практиці все більше уваги приділяється прогресивним та альтернативним підходам до реформування сфер, пов'язаних з оподаткуванням [4, с. 311].

Необхідно відмітити, що деякі вчені вважають важливим засобом підвищення ефективності контролю за порушеннями податкового законодавства та вдосконалення процесу податкового аудиту в Україні, моніторинг органами ДПС шляхів боротьби з ухиленням від сплати податків. При цьому виділяючи основні його переваги:

- по-перше, простоту доступу до документів платника податків (онлайн доступ);

- по-друге, підрозділи податкового аудиту в межах податкового моніторингу отримують нові можливості у боротьбі з ухиленнями від оподаткування;

- по-третє, це дозволить скоротити кількість податкових перевірок і мінімізувати ризики платника податків та дозволяє уникнути донарахування податків, пені та штрафів;

- по-четверте, принципово новим і важливим є те, що в межах цієї форми податкового контролю відсутнє переслідування платника податків, яке допустило порушення податкового законодавства з боку держави (податкових органів), а навпаки попереджує платника податків у вигляді мотиваційної інформації [5].

Також слід зазначити, що необхідність податкового моніторингу викликана специфікою оподаткування різних за економічним змістом об'єктів оподаткування та їх складових, виявленням додаткових можливостей збільшення валових витрат як фактора податкової економії тощо. При цьому, у процедурі моніторингу податкових рішень виокремлюються кілька послідовних елементів: постійний аналіз джерел фінансування поточних витрат підприємств, цілеспрямований вплив на дати виникнення податкових зобов'язань, податкову експертизу інвестиційних проектів, довгострокових контрактів, договорів лізингу тощо [12].

Таким чином, з вище зазначеного випливає, що податковий контроль є не лише одним з обов'язкових елементів адміністрування податків та зборів, яким не можна нехтувати, але й виступає необхідною умовою існування ефективної податкової системи.

Для того, щоб побудувати партнерські відносини між податковими органами та платниками податків на основі принципів чесності, неупередженості та прозорості, планується докорінна зміна системи обслуговування клієнтів. Водночас пріоритет фіскальної функції має

змінитися через постійний моніторинг суб'єктів оподаткування. Важливу роль у цьому контексті відіграє моніторинг податкових ризиків, що дозволяє постійно контролювати діяльність суб'єктів моніторингу та аналізувати її на основі найповнішої наявної інформації без додаткового втручання у діяльність організацій. Наразі податкові органи мають запобігти банкрутству та ухиленню від сплати податків компаній, водночас забезпечуючи добровільну сплату ними податкових боргів. Контроль податкових ризиків є одним із інструментів, які використовуються для виконання цих завдань. Автоматизація процесу моніторингу податкових ризиків мінімізує вплив суб'єктивних факторів на вибір компаній для податкової перевірки та водночас контролює можливі порушення клієнтами податкового та валютного законодавства, не заважаючи їх господарській діяльності [13, с. 360].

Доречно відзначити, що останнім часом деякі вчені процес взаємодії податкових органів з платниками податків фіскальні процедури розглядають як послугу, яка надається за умов комфорту та зручності. Це призводить до встановлення системи податкового партнерства між податковими органами та платниками податків [3].

Наголошується також, що під час здійснення внутрішнього податкового контролю проводиться податковий моніторинг господарських операцій, який складається з постійного оперативного аналізу джерел витрат, податкового огляду проектів, контрактів та перевірки дотримання податкових норм при здійсненні розрахунків. Такий моніторинг дає можливість суттєво вплинути на базу оподаткування, керувати її формуванням та, у певних ситуаціях, мінімізувати податкові зобов'язання компанії. Натомість, результатами податкового моніторингу можуть бути коментарі до податкових змін та рекомендації, а також коригувальні заходи у разі відхилень від запланованих показників.

Вивчення сутності елементів корпоративного податкового менеджменту дало можливість розробити його функціональну модель. У розробленій моделі, Л. Ткачик серед різних етапів виокремлює податковий контроль та моніторинг. Вона також обґрунтовує тезу про те, що залежно від сфери та фінансових можливостей суб'єкта оподаткування, використовуються різні моделі податкового менеджменту – від найпростіших, які в кращому випадку зводяться до податкового обліку чи податкового планування, до складних, які охоплюють усі інструменти податкового адміністрування: податкове планування, податковий аналіз, моніторинг господарських операцій, податковий облік та звітність, а також податковий контроль. Від потреб суб'єкта господарювання та відповідно до визначених стратегічних цілей і відбувається застосування тієї чи іншої моделі податкового менеджменту [14, с. 333–338].

Оптимальним, за існуючих умов передбачається застосування функціональної моделі податкового менеджменту, яка передбачає використання всіх інструментів та їх взаємодію.

Відповідно для обґрунтування цієї моделі, об'єктом визначено податкову діяльність суб'єкта господарювання, тобто діяльність, «яка пов'язана із

формуванням податкових баз, нарахуванням і сплатою податків, підготовкою та поданням податкової звітності, оцінкою податкових ризиків, відносинами з податковими та контролюючими органами» [14, с. 333-338].

На підставі нормативних документів та законодавства у сфері оподаткування залежно від виду діяльності господарських одиниць встановлюється перелік податків, що підлягають сплаті до бюджету та позабюджетних фондів.

З метою запобігання виникненню кризових ситуацій та покращення обслуговування великих платників податків на державному рівні розроблено та впроваджено метод «горизонтального моніторингу».

На думку І. Гуцул, «цей метод, ґрунтується на співпраці між податковими органами та великими платниками податків шляхом зміцнення взаємної відповідальності, створення культури консультування, зміцнення співпраці та довіри» [3] для того, щоб: налагодити партнерські відносини між податковими органами та великими платниками податків, своєчасно реагуючи та уникаючи здійснення ними ризикованих операцій, які можуть спричинити порушення податкового, валютного законодавства, яке контролюється податковими органами; запобігання ризикових операцій платників податків та визначення факторів, що можуть їх зумовити.

Відповідно до вище зазначеного, можна стверджувати, що горизонтальний моніторинг не тільки дасть можливість в рамках податкової реформи створити систему адміністрування податків, зручну для відповідальних платників податків, мінімізуючи втручання у їх поточну діяльність, забезпечуючи негайне реагування податковими органами на можливі проблемні ситуації, але й сприятиме запровадженню принципу довіри між фіскальними органами та бізнесом [3].

У всякому разі, очевидним є той факт, що податкові органи повинні стимулювати національний економічний розвиток, що означає зменшення податкового тиску з метою дотримання податкового законодавства платниками податків на добровільних засадах та збільшення їх доходів, забезпечувати стабільні надходження до бюджету на всіх рівнях, створити прозорі, підзвітні та неупереджені зв'язки між регулюючими органами України та суспільством, налагодити партнерські відносини з платниками податків.

Разом з тим, доцільно звернути увагу на необхідності «на законодавчому рівні закріпити всі формальні умови (критерії, підстави, вимоги) для застосування горизонтального моніторингу та відповідальність сторін за порушення угоди (штрафи, повернення підприємства у систему вертикального контролю та ін.)» [15].

З метою зменшення негативних наслідків ухилення від оподаткування на величину надходжень до бюджету необхідним є: підвищення функціональності податкової системи; спрощення процедур та здешевлення вартості податкового адміністрування за рахунок розвитку електронних сервісів; діджиталізація процедур ризик-орієнтованого контролю із уникненням суб'єктивного людського фактору; модернізація митної технічної та ІТ-інфраструктури для унеможливлення контрабанди та «сірого»

імпорту, поживлення експортної діяльності; запровадження податкових стимулів поживлення інвестиційної активності бізнесу; сприяння утвердженню соціальної справедливості інструментами податкового регулювання [3].

У науковій літературі розглядається також і вертикальний (його ще називають класичним) моніторинг. Натомість горизонтальний моніторинг вважається більш дієвим, ніж вертикальний (класичний). Зокрема, В. Теремецький пояснює це тим, що горизонтальний контроль зменшує адміністративне та виконавче навантаження, а також покращує податковий клімат. Вчений пропонує розглядати «горизонтальний моніторинг як доповнення до системи вертикального моніторингу, тому що останній існуватиме завжди» [15], і це при тому, що «горизонтальний моніторинг підвищує рівень дотримання вимог з боку платників податків, при цьому збільшує ефективність і результативність дій податкових органів [15].

У будь якому разі, ефективні результати податкового моніторингу будуть досягнуті лише при комплексному вирішенні нагальних проблем державної фіскальної політики, а саме: зменшення податкового навантаження на платників податків при пошуку шляхів розширення бази оподаткування; мінімізація змін у реалізації податкової політики; логічне завершення впроваджених податкових реформ, змін, ініціатив; забезпечення прозорості податкового законодавства; підвищення якості послуг та здійснення консультативної та контактної роботи з платниками податків тощо [3].

Разом з тим, оптимізація моніторингу податкової політики шляхом використання аналітичних та інформаційних систем дозволить здійснювати моніторинг та аналіз процесу оподаткування з метою державного регулювання макроекономічних процесів, що має велике значення для гармонійної взаємодії всіх інституцій державної влади при проведенні соціально-економічних та інституціональних перетворень з метою створення сприятливих умов для розвитку підприємницької, інвестиційної діяльності, зокрема в оподаткуванні, регулюванні системи доходів та їх ефективного захисту.

Висновок. Підводячи підсумок, можна констатувати, що моніторинг заходів податкової політики включає постійний та безперервний процес контролю результатів запровадження інструментів податкового законодавства з метою досягнення поставленої мети оподаткування. Це дозволяє швидко реагувати на зміни в соціально-економічному середовищі шляхом адаптації податкових інструментів.

Держава знаходиться у постійному пошуку альтернативних способів використання вже існуючих форм і методів податкового контролю з метою перевірки відповідності законодавству діяльності суб'єктів господарювання з урахуванням дотримання інтересів платників податків при здійсненні цих контрольних заходів. Так, одним із прогресивних механізмів податкового контролю є горизонтальний (податковий) моніторинг, використання якого свідчить про більш ліберальний підхід до проведення контрольно-перевірочної роботи [4].

Центральним елементом системи податкового моніторингу є оцінка ефективності інструментів регулювання податкової системи. Крім того, слід оцінити як уже впроваджені, так і потенційні інструменти вдосконалення податкового регулювання. Особливу увагу слід приділити оцінці потенційних ризиків погіршення ефективності заходів податкового регулювання.

Послідовне впровадження складових процесу моніторингу з дотриманням принципів системності, повноти, цілеспрямованості, незалежності, надійності, безперервності, економічності та зворотного зв'язку забезпечить дієве ефективне податкове регулювання, що дасть можливість своєчасного та оперативного втручання держави у процес забезпечення потреб економіки, сприятиме підвищенню гнучкості оподаткування та, в свою чергу, якості економічної політики.

1. Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці. 20.05.2021 р., 379 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/konf_20_05_2021.pdf

2. Чуфаров І. Як зміняться правила міжнародного оподаткування через пандемію [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/4/660114/>

3. Гуцул І. Моніторинг способів протидії ухиленню від оподаткування. Гроші, фінанси і кредит. 2017, № 18. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2017/18_2017/33.pdf

4. Лекарь С. Горизонтальний моніторинг як прогресивний механізм податкового контролю. Економічний форум 2/2017 [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/user/Downloads/esfor_2017_2_51.pdf

5. Пухальський В. Удосконалення форм та процедур податкового контролю у протидії ухиленню від оподаткування. Економіка та держава № 4/2021 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/18.pdf

6. Шемаєва Л., Жаліло Я., Юрків Н. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України : аналіт. доп. Київ: НІСД, 2021. 104 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-02/e_book_zhalilo_2-sait-2_0.pdf

7. Третьякова О.В. Вплив податкової політики на економічний стан та подальший розвиток країни [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Податкова-polityka.pdf>

8. Актуальні питання фінансового права: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції, м. Ірпінь, 16 березня 2020 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5024/3/4663_IR.pdf

9. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1455745380645780>

10. Волохова І., Дубовик О., Слатвінська М. Податкова система: навч. посібник. Харків, 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Податкова-systema-navchal-nyu-posibnyk.pdf>

11. Куценко Т. Ф. Моніторинг реалізації податкової політики в Україні: призначення та складові / Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці (Україна, 20 травня 2021 р. Чернівці: Технодруку, 2021. 379 с.

12. Клепанчук О.Ю. Організація податкового менеджменту в процесі оподаткування суб'єктів малого бізнесу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/5-klepanchuk.pdf>

13. Іванов Ю. Майбуrow І. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: навчальний посібник. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. 1028 с.

14. Ткачик Л. П. Особливості функціонування корпоративного податкового менеджменту [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-12_0-pages-333_338.pdf

15. Теремецький В. І. Горизонтальний моніторинг – новий метод здійснення податкового контролю [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4964/Horyzontalny%20monitorynh%20novyi%20metod%20zdiisnennia%20podatkovo%20kontroliu_%20Teremetskyi%20_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y

1. Transformatsiia podatkovoi ta oblikovo-analitychnoi system v konteksti suchasnykh kryzovykh yavlyshch: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii, m. Chernivtsi. 20.05.2021 r., 379 s. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/konf_20_05_2021.pdf [in Ukrainian].

2. Chufarov I. Yak zminiatsia pravyla mizhnarodnoho opodatkuvannia cherez pandemiiu [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/4/660114/> [in Ukrainian].

3. Hutsul I. Monitorynh sposobiv protydii ukhylenniu vid opodatkuvannia. Hroshi, finansy i kredyt. 2017, № 18. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://bses.in.ua/journals/2017/18_2017/33.pdf [in Ukrainian].

4. Lekar S. Horyzontalni monitorynh yak prohresyvnyi mekhanizm podatkovoho kontroliu. Ekonomichnyi forum 2/2017 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: file:///C:/Users/user/Downloads/ecfor_2017_2_51.pdf [in Ukrainian].

5. Pukhalskyi V. Udoskonalennia form ta protsedur podatkovoho kontroliu u protydii ukhylennia vid opodatkuvannia. Ekonomika ta derzhava № 4/2021 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/18.pdf [in Ukrainian].

6. Shemaieva L., Zhalilo Ya., Yurkiv N. Problemy ta perspektyvy zmitsnennia stiikosti finansovoi systemy Ukrainy : analit. dop. Kyiv: NISD, 2021. 104 s. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-02/e_book_zhalilo_2-sait-2_0.pdf [in Ukrainian].

7. Tretiakova O.V. Vplyv podatkovoi polityky na ekonomichnyi stan ta podalshyi rozvytok krainy [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Podatкова-polityka.pdf> [in Ukrainian].

8. Aktualni pytannia finansovoho prava: Materialy Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi studentskoi internet-konferentsii, m. Irpin, 16 bereznia 2020 roku. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5024/3/4663_IR.pdf [in Ukrainian].

9. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 roku № 2755-VI / Verkhovna Rada Ukrainy [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1455745380645780> [in Ukrainian].

10. Volokhova I., Dubovyk O., Slatvinska M. Podatkova systema: navch. posibnyk. Kharkiv, 2019. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyy-posibnyk.pdf> [in Ukrainian].

11. Kutsenko T. F. Monitorynh realizatsii podatkovoi polityky v ukraini: pryznachennia ta skladovi / Transformatsiia podatkovoi ta oblikovo-analitychnoi system v konteksti suchasnykh kryzovykh yavlyshch: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii, m. Chernivtsi (Ukraina, 20 travnia 2021 r. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2021. 379 s. [in Ukrainian].

12. Klepanchuk O.Iu. Orhanizatsiia podatkovoho menedzhmentu v protsesi opodatkuvannia subektiv maloho biznesu [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/5-klepanchuk.pdf> [in Ukrainian].

13. Ivanov Yu. Maiburov I. Podatkova polityka: teoriia, metodolohiia, instrumentarii: navchalnyi posibnyk. Kharkiv : VD «INZHEK», 2010. 1028 s. [in Ukrainian].

14. Tkachyk L. P. Osoblyvosti funktsionuvannia korporatyvnogo podatkovoho menedzhmentu [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-12_0-pages-333_338.pdf [in Ukrainian].

15. Teremetskyi V. I. Horyzontalni monitorynh – novyi metod zdiisnennia podatkovoho kontroliu [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4964/Horyzontalny%20monitorynh%20novyi%20metod%20zdiisnennia%20podatkovo%20kontroliu_%20Teremetskyi%20_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].